

Σχολικά κτήρια στην Κεφαλλονιά μέχρι το 1953: αρχιτεκτονική τεκμηρίωση – συμβολή στην προστασία και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος σε εποχή κρίσης

Α. Αντωνίου, Διδάκτωρ Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής, Λέκτωρ (Π.Δ. 407/80)
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Α.Π.Θ., Τμήμα Αρχιτεκτόνων Δ.Π.Θ.

Περίληψη

Στην εργασία αυτή επιχειρείται η αρχιτεκτονική τεκμηρίωση αξιόλογων, ιστορικών σχολικών κτηρίων της Κεφαλλονιάς. Πρόκειται για πάνω από τριάντα κτήρια, μικρής και μεσαίας κλίμακας, που κτίστηκαν στο πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα, για να αντιμετωπίσουν τις στοιχειώδεις εκπαιδευτικές ανάγκες του τοπικού πληθυσμού. Η οικοδόμησή τους πραγματοποιήθηκε με την παλλαϊκή συμμετοχή των κατοίκων και τη συγκινητική δωρεά εκτάσεων γης και μεγάλων χρηματικών ποσών από γηγενείς ευεργέτες. Τα περισσότερα από τα σχολικά αυτά κτήρια, κτισμένα στην εποχή του μεσοπολέμου, αποτελούν αντιπροσωπευτικά δείγματα της αρχιτεκτονικής του ελληνικού μοντερνισμού, όπως διαμορφώθηκε από τους γνωστότερους εκπροσώπους της σε έργα κοινωνικής υποδομής στο κέντρο και στην περιφέρεια. Μολονότι οι καταστροφές από τους σεισμούς του 1953 οδήγησαν στην απώλεια ή την εγκατάλειψη πολλών σχολικών κτηρίων, ένας σημαντικός αριθμός τους διατηρήθηκε μέχρι σήμερα, σχηματίζοντας ένα νοητό «δίκτυο» ιστορικών εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων (που επεκτείνεται και σε άλλα νησιά του Ιονίου). Μια σειρά πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών και άλλων φαινομένων που ξεκίνησαν από τη μεταπολεμική περίοδο (αστυφιλία, μετανάστευση) και κορυφώθηκαν πρόσφατα, στη δίνη της πολύπλευρης κρίσης (μείωση μαθητικού πληθυσμού, έλλειψη οικονομικών πόρων για τη λειτουργία σχολικών μονάδων, τη μισθοδοσία του προσωπικού, τη συντήρηση των εγκαταστάσεων), οδήγησαν στη διακοπή λειτουργίας των διδακτηρίων ως σχολικών μονάδων και στη διατήρησή τους δίχως χρήση.

Στόχοι της εργασίας είναι, μέσα από την αρχιτεκτονική τεκμηρίωση, η ανάσχυση των κτηρίων αυτών από τη λήθη και την αφάνεια, η ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών αναφορικά με την αντίληψη της αισθητικής και καλλιτεχνικής αξίας των σχολικών αυτών κτηρίων και η δημιουργία προϋποθέσεων για την προστασία και την αξιοποίηση τους.

Για την αρχιτεκτονική τεκμηρίωση των σχολικών κτηρίων, πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική και επιτόπια έρευνα (η τελευταία περιέλαβε λήψη προφορικών μαρτυριών από εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης, εκπαιδευτικούς, απογόνους των μηχανικών που κατασκεύασαν σχολικά κτήρια και παλιούς μαθητές των σχολείων), καθώς και έρευνα σε δημόσια και ιδιωτικά αρχεία που βρίσκονται στην Κεφαλλονιά (Γ.Α.Κ. – Ιστορικό Αρχείο Κεφαλλονιάς, Αρχείο πρώην Κοινότητας Μεσοβουνίων, Αρχεία πρώην Δήμων Παλλικής και Ελειού – Πρόννων), αλλά και στην Αθήνα (Αρχείο Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών Υπουργείου Παιδείας, Γ.Α.Κ.). Στη συνέχεια, τα σχολικά κτήρια τεκμηριώθηκαν με βάση την περίοδο κατασκευής τους, τα μορφολογικά, τυπολογικά και κατασκευαστικά τους στοιχεία, αλλά και σύμφωνα με άλλες παραμέτρους, όπως τα κτιριολογικά τους προγράμματα που διαμορφώθηκαν βάσει των απαιτήσεων των ευεργετών και των αναγκών των τοπικών κοινωνιών.

Από την ανάλυση και αξιολόγηση των επιμέρους στοιχείων που συγκεντρώθηκαν από τις παραπάνω έρευνες, προκύπτει ότι δράσεις που πραγματοποιούνται με τη συνεργασία διεπιστημονικών ομάδων, φορέων της αυτοδιοίκησης, ομάδων επαγγελματιών και εθελοντών, όπως η εκπόνηση και υλοποίηση μελετών αποκατάστασης των σχολικών κτηρίων, η ήπια επανάχρησή τους, η ανάδειξη (κτηρίων και φυσικού περιβάλλοντος) και η αξιοποίησή τους, επ' ωφελεία του κοινωνικού συνόλου, μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία πολύπλευρης ανάπτυξης (κοινωνικής, οικονομικής, πολιτισμικής), ακόμη και σε συνθήκες έντονης οικονομικής ύφεσης.